

MECMUA

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

MECMUA - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi [International Journal Of Social Sciences]

ISSN: 2587-1811 Yıl: 5, Sayı: 10, Güz 2020

Necip Fazıl Kısakürek'in Tiyatrolarında
Din Algısı

Religion Perception in the Theaters of
Necip Fazıl Kısakürek

Prof. Dr. Mustafa KARABULUT – Dr. Erkan AYDIN

Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adıyaman,
Türkiye. mkarabulut@adiyaman.edu.tr

Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen, Adıyaman, Türkiye. erkanaydin02@gmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi

DOI: mecmua.738760

Yükleme Tarihi: 17.05.2020

Kabul Tarihi: 09.06.2020

Yayımlanma Tarihi: 30.09.2020

Sayı: 10

Sayfa: 1-14

Article Information: Research Article

DOI: mecmua.738760

Received Date: 17.05.2020

Accepted Date: 09.06.2020

Date Published: 30.09.2020

Volume: 10

Sayfa: 1-14

Atıf / Citation

KARABULUT, M. AYDIN E. (2020). Necip Fazıl Kısakürek'in Tiyatrolarında Din Algısı. *MECMUA - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* ISSN: 2587-1811 Yıl: 5, Sayı: 10, Sayfa:1-14

KARABULUT, M. AYDIN E. (2020). Religion Perception in the Theaters of Necip Fazıl Kısakürek. *MECMUA - International Journal Of Social Sciences* ISSN: 2587-1811 Year: 5, Volume: 10, Page: 1-14

Bu çalışma "Necip Fazıl Kısakürek'in Tiyatroları Üzerine Tematik Bir İnceleme" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. (Bkz. Kaynakça)

Prof. Dr. Mustafa KARABULUT – Dr. Erkan AYDIN

NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN TİYATROLARINDA DİN ALGISI

Religion Perception in the Theaters of Necip Fazıl Kısakürek

ÖZ

Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan Necip Fazıl Kısakürek, edebiyat dünyasına çok yönlü kişiliğiyle damga vurmuştur. Tiyatro alanı da Necip Fazıl’ın bu çok yönlü kişiliğinin yansımalarından biridir. Necip Fazıl’ın başta şiir olmak üzere diğer türlerde işlediği temalar genel olarak tiyatrolarında da görülür. Onun yaşamında önemli bir yere sahip olan dini algı, tiyatro eserlerinde de önemli yer tutar.

Necip Fazıl, şiirlerinde olduğu gibi tiyatrolarında da mistik ve metafizik algıyı kullanarak derinlik oluşturur. Kısakürek, eserlerinin çoğunda dini ve tasavvufi yapıyı diğer temalarla birlikte işler. O, İslamiyet’i davası olarak görerek hareket eder. O, bazı ideolojileri eleştirerek milli tarihe yönelir. Toplumdaki çöküntülere de yer veren Kısakürek, gelecek nesillere yol göstermeyi hedefler. O, Türkiye’de imanlı nesiller yetiştirmeyi amaç edinir. Necip Fazıl, dini ve tasavvufi hususlarla beraber genellikle nefis mücadelesi, ölümsüzlük, kader, keramet, insan-ı kâmil gibi temaları işler.

Necip Fazıl Kısakürek, tiyatro eserlerinde yer alan dini ve tasavvufi temaların içinde Allah (C.C), önemli yer tutar. O, Allah’ın kudret, güç, ihsan, azamet gibi vasıflarından çokça söz eder. Kısakürek herhangi bir sıkıntı karşısında Allah’a sığınmanın gerekli olduğunu ifade eder. O, nefse karşı adeta savaş açarak nefsin istek ve arzularına yenik düşmemeye çalışır. Necip Fazıl ölüm kavramını; korku, özlem ve acı gibi duygular ile birlikte ele alır. O, bazı tiyatro eserlerine ölüm temasını, geçmişte yaşadığı bazı olaylardan yola çıkarak kurgular. Kısakürek’teki tasavvuf anlayışı insan-ı kâmil, keramet, hikmet, ilahi aşk gibi temalarla beraber irdelenir. Bu çalışmada amaç, Necip Fazıl’ın tiyatrolarında yer alan din ve inançla ilgili temaların incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl Kısakürek, tiyatro, dini algı.

ABSTRACT

Necip Fazıl Kısakürek, one of the most important names in Turkish literature, marked the world of literature with his versatile personality. The theater area is one of the reflections of this versatile personality of Necip Fazıl. The themes Necip Fazıl handles in other genres, especially poetry, are generally seen in their theaters. Religious perception, which has an important place in his life, also plays an important role in theater works.

Necip Fazıl creates depth by using mystical and metaphysical perception in his theaters as well as in his poems. Kısakürek, in most of his works, processes the religious and mystical structure with other themes. He acts by considering Islam as his cause. He turns to national history by criticizing some ideologies. Kısakürek, which also includes the collapses in the society, aims to guide future generations. It aims to educate the faithful generations in Turkey.

Along with religious and mystical issues, Necip Fazıl usually deals with themes such as exquisite struggle, immortality, destiny, miracles, and mankind. Necip Fazıl Kısakürek, Allah (C.C) holds an important place in the religious and mystical themes in theater works. He talks about Allah's qualities such as might, power, bestowal and greatness. Kısakürek states that it is necessary to take refuge in Allah in the face of any trouble. He tries not to succumb to the desires and desires of the naf by opening a war against the nafs. Necip Fazıl concept of death; It deals with emotions like fear, longing and pain. He constructs the theme of death to some theater works based on some events he experienced in the past. Sufism understanding in Kısakürek is examined along with themes such as human-perfect, miracle, wisdom and divine love. The aim of this study is to examine the themes related to religion and belief in Necip Fazıl's theaters.

Key Words: Necip Fazıl Kısakürek, Theater, Religion Perception.

Giriş

Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Necip Fazıl Kısakürek, sanat hayatı boyunca edebiyat dünyasında söz sahibi yazarlardan biri olmuştur. Kısakürek, gerek yaşamıyla gerek yazdığı eserlerle topluma yön vermeye çalışmış bir dava adamıdır. Kendisi için “ben bir dava adamıyım! Davamı muvaffak kılmak için gerekirse kanalizasyon ameleliği yapmaktan çekinmem” (Kısakürek, 1998: 26) diyen yazar, davası için hayatı boyunca mücadele içine girmiştir. Bu mücadelede eserlerinin yasaklanması ve basımının engellenmesi, hapishaneye düşmesi, sürgüne gönderilmesi gibi çeşitli sıkıntılar çekmiştir. Fakat bu sıkıntılara rağmen dava adamlığı misyonundan ve vizyonundan ödün vermemiştir. Kısakürek'in sanat anlayışı ruhçu, kaliteci ve sürnatürel (tabiat üstü) ve merveyyö (merveilleux: harika, kusursuz) telakkisine inanmış bir sanat âlemi kurmaktır (Sağlık, 2005: 342). Sanatında hem estetik bir anlayış hem de topluma yön verecek bir fikir muvazenesi görülür. Edebiyatın hemen hemen her türünde eser veren Kısakürek, hikâye, roman, şiir, biyografi gibi alanların yanı sıra çeşitli konferanslara, gazetecilik ve dergi faaliyetlerine varıncaya kadar farklı edebî alanlarda çalışmalar yapmıştır.

Tiyatro, Necip Fazıl'ın şiirden sonra en çok emek verdiği türdür (Akyüz, 1986: 937). Onun, tiyatroyu “sanat şekilleri içinde en büyük keşif” (Kısakürek, 1998: 120) olarak görmesi tiyatroya verdiği önemi gösterir. O, tiyatroyu, “güzel sanatlar içinde bir zirve” (Okay, 2003: 84) olarak görür.

Kısakürek, sanat anlayışını üç döneme ayırmak mümkündür: Birinci dönem 1923-1933; İkinci dönem 1934-1943; üçüncü dönem 1944-1983. (Karabulut, 2019: 122). Bu dönemlerin belirlenmesinde onun Abdülhakim Arvâsî ile tanışması esas alınmaktadır. “Birinci dönem onu tanımadan önceki zamanı, ikinci dönem onunla tanıştıktan sonraki zamanı ve üçüncü dönem ise onun ölümünden sonraki zamanı belirlemektedir” (Cuma, 2002: 226).

Necip Fazıl, Abdülhakîm Arvâsî ile tanıştıktan sonra yaşantısı, edebiyata ve sanata bakış açısı tamamen değişir. Necip Fazıl, bu değişikliği “içimde yeni bir dünya görüşü, daha evvel cümle ve fikir kalıplarına dökülmeksizin, yalnız huzurlarındaki kelime üstü feyizle, kendilerini tanıdıktan sonra tütmeye başladı” (Kısakürek, 2009: 129) şeklinde ifade etmiştir. Aynı zamanda Necip Fazıl, “Fildişi Kule'yi yıkıp büyük içtimaî plana, cemiyet meydanına çıkmak; orta yere bir tarih, nefis, Şark ve Garp muhasebesi çıkarmak, asrın nabzını bulmak ve her şeyi kendi vâhidine ve oradan mutlak vâhide icra etmek ihtiyacı, bende onunla doğdu” (Kısakürek, 2009: 129) diyerek eserlerinde yer alan düşüncelerin kaynağının şeyhi olduğunu ifade eder.

Necip Fazıl, diğer yapıtlarında olduğu gibi tiyatrolarında da ruhun maddeye üstünlüğünü “Allah, insan, kader, cemiyet ve ahlak” bağlamında irdeler. Bu bağlamda tiyatro türünün de Kısakürek'in sanat anlayışına paralel bir çizgide olduğunu belirtmek gerekir.

Bu çalışmada Kısakürek'in şu tiyatro eserleri incelenmiştir: *Tohum* (1935), *Bir Adam Yaratmak* (1937), *Künye* (1939), *Sabır Taşı* (1940), *Para* (1941), *Sır* (1946'da yarım kalmıştır), *Nam-ı Diğer Parmaksız Salih* (1948), *Siyah Pelerinli Adam* (1949), *Ahşap Konak* (1960), *Abdülhamid Han* (1968), *Yunus Emre* (1969), *Mukaddes Emanet* (1971), *İbrahim Ethem* (1978) adlı eserlerden oluşmaktadır.

Kısakürek'in Tiyatrolarında Din ve İnanç İle İlgili Temalar

Necip Fazıl'ın tiyatrolarında, dinî unsurlar oldukça fazladır. Yazar; Allah, İslamiyet, kader gibi dinî unsurlar hakkındaki inanç ve düşüncelerini tasavvufi bir eğilimle tiyatrolarına, yansıtmaya çalışmıştır.

1. Allah'ı (C.C) Kudret, İhsan, Azamet ve Mükemmeliyet Bağlamında Tasavvur Etme

İslâmî inanışta, Allah, “varlıkların yaratıcısı, sebeplerin sebebi ve gayelerin gayesi; O, mutlak varlık; yoklukla karışmış değil; mükemmel, noksanlıklardan berî; zarurî, ezeli ve ebedî bir varlık” (Şanlı, 2011: 49-50) olarak tanımlanmaktadır.

Necip Fazıl için Allah; varlık, teklik, mükemmellik gibi sıfatları bulunduran sonsuz varlıktır. Necip Fazıl, “yalnız Allah var. Var olan yalnız Allah. Her şey o kadar yok ki, yalnız Allah var. Öyle var ki kendisinden başka hiçbir şey yok” (Kısakürek, 2009: 101) diyerek Allah'ın azameti, teklik ve mükemmelliği hakkında fikirler beyan etmektedir.

Kısakürek'e göre şiir, “Mutlak Hakikat'i arama işidir” (Kısakürek, 1995: 473). O, mutlak hakikatin Allah olduğunu, şiirin Allah'ı sır ve güzellik içinde arama işi olduğunu söyler. Bu, fikir dünyası şairde büyük bir çıkmaza, trajediye ve büyük bir meseleye yol açar (Karabulut, 2018: 20). Necip Fazıl'ın bu ifadeleri Sezai Karakoç'un edebi anlayışını çağırıştırır. Her iki sanatçının “şiir evreninde yer alan ideal insanları, din çevresinde yapılandırılmış bir hayat tarzına alışmış, nihai kaynağı din olan değerlere göre düzenlenmiş bir geleneksellik içinde var olan tiplerdir” (Yaşar, 2012: 3233). Bu tespit, iki edebiyatçının edebi ve poetik anlayışlarındaki benzerliğe işaret eder. Her iki sanatçı da İslam ekseninde eserler yazmaya çalışmışlardır.

Tasavvufi eğilimleri olan Necip Fazıl, Allah temasını, şiir, tiyatro gibi birçok alanda yoğun olarak kullanmaktadır.

Bir Adam Yaratmak'ta, Allah, mutlak yaratıcı, ebedi ve ezeli bir varlık olarak tasavvur edilir. Eserde Hüsrev, “Görünmediği için. Görünen şeylerden olmadığı için” (BAY, s. 132) Allah'ın görünmez olduğunu ve gerçek varlığı temsil ettiğini, gerisinin hep yokluk olduğunu ifade etmektedir.

Eserde Hüsrev'in “bir adam yaratma” çabası, Allah'ı tanıma süreci ile devam eder. Hüsrev, “O, Allah kemâllerin kemâli. (...) Allah gayedir. Her varılan şey gaye olabilir mi? Yollar uzun, yollar sonsuz, yollar açık... (...) Allah sonsuzluktur” (BAY, s. 160-161) diye ifade ederek yaratmanın Allah'a mahsus bir durum olduğunu, yaratılanın da Allah'a muhtaç ve Allah'ın sonsuzluk olduğunu belirtmektedir.

Nam-ı Diğer Parmaksız Salih adlı eserde, “Allah bu ya, her kudret onun; güneş doğmadan bir mucize olsa bütün çareler gökten zenbille kucağıma düşse...” (NDPS, s. 119) ifadesiyle Allah'ın gücü ve kudretinin yüceliğinden bahsedilmektedir. *İbrahim Ethem* adlı eserde de “Dilerse istetir, öyle verir. Dilerse ne istetir ne bir şey; uykunun içinde bile tepene tokmakla vurup seni kaldırır, verir.” (İE, s. 20) ifadeleriyle Allah'ın dilediğini ve istediğini yapmaya gücü ve kudreti yeten tek varlık olarak bahsedilmektedir.

Necip Fazıl, Allah'ın büyüklüğünü, gücünü, mutlak ve ezeli bir varlık olduğunu göstermek için eserlerine tema olarak yansıtmıştır.

2. Allah'ın Yardımına Sığınma

İnsanın ölümü yaklaştığında veya herhangi bir acizliğe düştüğünde Allah'ın yardımına sığınma durumu, Necip Fazıl'ın tiyatrolarında sıkça yer alır. Allah'ın yardımına sığınma teması, *Nam-ı Diğer Parmaksız Salih*, *Siyah Pelerinli Adam*, *Reis Bey*, *Kanlı Sarık*, *Abdülhamid Han*, *Yunus Emre* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Nam-ı Diğer Parmaksız Salih'te "Allah ihsan eder elbette..." (NDPS, s. 60), *Siyah Pelerinli Adam*'da, "Allah'a sığındım senden!.. (...) Allah'ım, bana sen lazımsın, bırakma beni!" (SPA, s. 41,43), *Reis Bey*'de "Göklerin merhamet dolu olduğuna inanıyorum. (...) Hâlbuki ne güzel isim koymuşlar ona: Rahmet" (RB, s. 159), *Kanlı Sarık*'ta, "Allah'ım, bizi koru! (...) Bizi bu kadar düşürme!" (KS, s. 64-65), *Abdülhamid Han*'da "Yâ Rahman!.. Adaletinle tecelli edersen hepimiz kül oluruz! Bize acı! Resulünün, Sevgilinin, Kâinatın Efendisinin nurunu kaydeder gibi olduğu için bu hale gelen millete, rahmetinle, fazlınla, lütfunla tecelli et!" (AH, s. 75, 76-77), *Yunus Emre*'de, "Gönülleri şâd eder / Kaygudan âzâd eder / Can mülkün âbâd eder / Lâ İlahe İllallah." (YE, s. 48-49) ifadeleriyle Allah'ın yardımına sığınmaktan ve bütün dileklerin O'na yapılacağından bahsedilmektedir.

Necip Fazıl, eserlerinde Allah'ın yardımına sığınma durumu genellikle kişinin çaresiz kaldığı anlarda yansıtmıştır.

3. Nefis Mücadelesi

Nefis, bir şeyin kendisi ya da insanoğlunun istek, arzu ve heveslerinin bütünü, hoş giden bir durum olarak tanımlanır. Kâşânî'ye göre nefis, "bir şeyin kendi varlığı, cisimsel heykelin varlığının kaynağıdır" (Kâşânî, 2005: 557-558). Tasavvuf anlayışında nefsi dizginlemek için belli yollara başvurulur. Necip Fazıl, tasavvuf ehli bir kişi olması hasebiyle eserlerinde, nefsi istek ve arzuları dile getirip onunla mücadele etmenin yollarını aktarır.

Nefis mücadelesi teması, Kısakürek'in farklı türlerdeki eserlerinde görülür. Özellikle *Çile*, *Nefs*, *Benim Nefsim*, *Ve Nefs*, *Nefs Muhasebesi*, *Hep Nefs* gibi şiirlerinde ön plana çıkar. Şair, bu şiirlerde nefsi "kâfir, şeytan, zifir, köpek" vb. ifadelerle birlikte ele alır.

Kişinin nefsiyle mücadelesi, yazarın *Künye*, *Sabır Taşı*, *Nam-ı Diğer Parmaksız Salih*, *Kanlı Sarık*, *Yunus Emre*, *İbrahim Ethem* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Nefis mücadelesi ya da terbiyesi *Künye* adlı eserde, "büyük cihat" (K, s. 43) olarak ifade edilmektedir. *Sabır Taşı*'nda, "Derviş bağı taş gerek / Gözü dolu baş gerek / Koyundan yavaş gerek / Dövüle, elsiz gerek / Söğüle, dilsiz gerek / Derviş gönülsüz gerek" (S.T: 2009, 28) şiiriyle kişinin derviş olabilmenin nefsiyle mücadele etmesi ve belli zorlukları aşması gerektiği vurgulanmaktadır.

Nam-ı Diğer Parmaksız Salih'te, haram ve günaha karışmış kumar bağımlısı bir baba ile oğlunun dramı anlatılır. Eserde "Öyle değil... Marifet bir şeyi

yapabilecekken yapmamakta... Körün kadına bakmamasında ne sevap var?" (NDPS, s. 114) ifadeleriyle babası tarafından oğluna kumar oynamaması için nefsiyle mücadele etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Kanlı Sarık'ta, "Dünyamızı parçalayan tek müessir budur!" (KS, s. 42) ifadeleriyle nefsin insanoğlunun en büyük düşmanı olduğundan ve dünya düzeni bozduğundan bahsedilmektedir.

Yunus Emre'de, "Alçak nefis! Allah'la kul arasında perde, varlık nuruna engel! Yıkıl karşımdan!" (YE, s. 46) ifadesiyle Yunus'un nefsi ile zorlu mücadelesi vurgulanmaktadır.

İbrahim Ethem'de, "Bir türlü çözemedim bu sırrı!.. Nesin sen, nefis mi, şeytan mı?" (İE, s. 45), "Çok fena haller geçiriyorum, Şakik Nefsime beni yoldan döndüremeyince, şeytanla mı anlaşıyor, ne? Üzerime küfür hararetiyle yükleniyor." (İE, s. 51) ifadeleriyle nefis mücadelesi anlatılmaktadır.

Necip Fazıl tiyatrolarında, tasavvuf yolundan hareketle insanın istek ve arzularına karşı nefis mücadelesine girmesi gerektiğini ifade etmiştir.

4. Ölüm ve Ölüm Korkusu

Ölüm, dünya yaşamının nihayete ermesi, bitmesi, canlının dünyayı terk etme durumu olarak tanımlanabilir. "Ölüm, bütün varlıklar gibi insan için de en trajik yaşam gerçeğidir" (Deveci, 2012: 182).

Ölüm ve ölüm korkusu teması, *Tohum*, *Bir Adam Yaratmak*, *Künye*, *Reis Bey*, *Yunus Emre*, *İbrahim Ethem* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Necip Fazıl'ın eserlerinde ölüm, "varoluş kaygısı ve yok olma korkusu" (Türkyılmaz, 2003: 110) arasında bir noktada kendini gösterir.

Tohum'da, Osman karakterinin öldürülmesi; yenilgiyi, acizliği ve yok oluşu değil; galibiyeti, güçlülüğü ve var oluşu ifade etmektedir. Eserde, "Bu dünyada insan vardır ki birinin ruhu ile kalıbı arasındaki incecik bağı çözebilmek için onun ruhuna kendi ruhunu çığnetir" (T, s. 24) ifadesiyle ölümden sonra insanın sadece bedeni çürür ancak ruhu ebedidir, anlayışı yansıtılmaktadır.

Ölüm, Necip Fazıl'ın çeşitli dönemlerinde yaşayış ve inanışına göre şekillenmiştir. Necip Fazıl'ın tiyatro eserlerindeki ölüm teması, yaşadığı olayların etkisiyle ortaya çıkmıştır. Yazarın 6 yaşındaki kız kardeşi Selma ve babaannesinin ölmesi "*Bir Adam Yaratmak*" adlı eserine ve karakterlerine yansımıştır. "Bu yapıtta Necip Fazıl'ın yetiştiği çevreyi, aile yapısını dile getiren izler de bulunmaktadır. Bir başka deyişle *Bir Adam Yaratmak* piyesi, ölüm fikri sabiti ekseninde dönmektedir" (Emre, 2005: 250).

Necip Fazıl'ın "biz sade yaratmak istediğimiz tipin yaratılmış olan kendisi değil, bazen aynı hayat ve kadere sürüklenen meczubuyuz. Çok defa yazdığımızı yaşarız" (Kısakürek, 2009: 16) ifadesiyle yaşadıklarını *Bir Adam Yaratmak* adlı eserin başkahramanı olan Hüsrev karakterine yansıttığı anlaşılmaktadır.

Bir Adam Yaratmak'ta ölüm teması; ölüm korkusu, kazara ölüm ve cinnet sonucu trajik bir ölüm gibi farklı yönlerle ele alınmıştır. Eserde, olayın

başkahramanı olan Hüsrev için ölüm, çocukluğunda yaşadığı olaylardan kaynaklanan bir içsel bunalım olarak anlatılmaktadır. Eserde, Hüsrev'in babasının kendisini incir ağacına asması ve "İncir ağacı" motifi, Hüsrev'e sürekli ölümü hatırlatır ve Hüsrev bunun sonucunda "Ölüm Korkusu" adlı bir piyesi yazar. Ölüm, bazen Hüsrev için bir buhrandan kurtuluştur.

Hüsrev, yazdığı piyesin tahlillerinde, ölümden bahsetmekte ve Mansur ile diyalogunda hep ölümü düşündüğü ortaya çıkmaktadır:

MANSUR – Notlarda neden bahsediyorsun?

HÜSREV – Ölümden.

MANSUR – Kafan bir arı kovanı gibi hep ölüm ihtizazlarıyla dolu. Hep ölümle

meşgulsün.

HÜSREV – Ondan başka meşgul olacak ne var? (BAY, s. 37)

Eserde, ölüm korkusu ile yaşayan ve babasının da bu yüzden intihar ettiğini düşünen Hüsrev, "Ölüme ilaç ölümdür" (BAY, s. 156) düşüncesine inanmaktadır.

Künye'de ölüm teması, eserin başkahramanı Gazanfer'in "(...) Afallamakla başlayan bir ölüm. Peşinden zangırdayan çene, saman boyası gözler... Kan ve pıhtıdan ibaret hazım. Nihayet son muamele. Bu mukavvadan hedeflerin yan yana dizilişi, yürütülüşü. Gaipten gelen kurşun yağmuru (...)" (K, s. 27-28) ifadeleriyle Yemen'i savunmak ve kurtarmak için Yemen'e giden Osmanlı askerlerinin çöllerde susuzluk ve açlıktan nasıl öldüğünü anlatılmaktadır.

Reis Bey'de, "Korkumun fazlalığından bu haldeyim. Biraz eksik olsaydı korkum, belki tepinirdim" (RB, s. 58) ifadeleriyle idam mahkûmu gencin asılma esnasında yaşadığı ölüm korkusu dile getirilmektedir.

Yunus Emre'de, "Yürek çalışmaz, göz görmez, kulak duymaz, dil dönmez olur. İnsandan bir şey uçup gider." (YE, s. 21) ifadeleriyle bir insanın öldükten sonra nasıl bir hâle girdiği anlatılmakta; *Ibrahim Ethem*'de de "Bütün nefisler ölümü tadacaktır!" (İE, s. 74) ayetiyle bütün insanların bir gün öleceğinden bahsedilmektedir.

Ölüm teması, Necip Fazıl'ın kişiliğini, iç dünyasını ve bilinçaltının dışavurumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bakımdan Necip Fazıl eserlerinde, ölüm temasını yoğun olarak işlemiştir.

5. Ölümsüzlük

Ölüm, canlının dünyadaki hayatının son bulması ve ruhun ebedi âleme geçmesidir. Tasavvufi manada ölüm, yok oluş değil, Allah'a geri dönüş ve ebedi yaşam olarak tanımlanır. "İslam inancında ölüm, "Allah'a döndürülmek" olarak ifade edilir" (Karabulut, 2013: 171) Allah'a döndürülen ruh, gerçek varlığı temsil eder ve ölümsüzlük denilen ebedi hayat başlar.

Necip Fazıl'a göre, "Tasavvufta *fena fillah* olma davası var. Allah'ta fani olmak, yok olmak... (...) Mutlak varlıkta yok olmak" (Okay, 2009: 236)

ölümsüzlüktür. Ölümsüzlük, Necip Fazıl'ın belirttiği gibi mutlak varlık olan Allah'ta yok olmak olarak ifade edilebilir.

Ölümsüzlük teması, *Yunus Emre*, *İbrahim Ethem* adlı eserlerde tespit edilmiştir. *Yunus Emre* adlı eserde, “Ölümsüzlük diyarını buldum! Söyleyin erenler köyünün insanları! Siz bu köyde üreye üreye çoğalır, kalır mısınız? İhtiyarlamaz mısınız? Çökmez misiniz, göçmez misiniz?” (YE, s. 22) ifadeleriyle ölümsüzlük diyarını özlem içinde arayan Yunus'un bu diyara ulaşma ve vahdet-i vücuda kavuşma sürecinin anlatıldığı görülmektedir.

İbrahim Ethem'de, “Onu bulacağım! Beni yaratanı bulacağım! Yaratılışındaki murada ereceğim!” (İE, s.54-64) sözleriyle sonsuzluğu ve ölümsüzlüğü bulma kaygısı görülmektedir.

Eserin sonuna doğru, *İbrahim Ethem*'in “Yok'a güvenilir mi; ben 'var'da yok olmaya bakıyorum. Hiç 'yok'da var olmayı düşünebilir miyim?” (İE, s. 79) ifadesiyle ölümsüzlüğe yani sonsuzluğa ulaşma isteği görülmektedir.

Necip Fazıl, eserlerinde çoğunlukla ölümsüzlüğü tasavvufi olarak mutlak varlıkta yok olmak olarak görmüş ve bu şekilde eserlerine yansıtmıştır.

6. Tasavvuf

Tasavvuf, kalbi dünyanın kötü işlerinden arındırmak, temizlenmek, “dışta ve içte şeriatın edeplerini yerine getirmek” (Kâşânî, 2005: 135) olarak tanımlanabilir. Tasavvufi yaşam ise İslam kurallarını özümseyip, bu kuralları hayatının her noktasına yerleştirebilmektir. Tasavvuf ehline göre tasavvuf, ilahi bir yolla ruhu ve bedeni nurlandırma, kalbi kirlilerden arındırma, istek ve arzularını dizginleme işidir.

Necip Fazıl, eserlerinde işlenen önemli temaların başında tasavvuf vardır. Necip Fazıl, Abdülhâkîm Arvasi ile tanıştıktan sonra tasavvuf yaşantısını benimser ve bunun sonucunda eserine tasavvuf değerlerini yansıtır.

Tasavvuf teması, *Yunus Emre*, *İbrahim Ethem* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Yunus Emre adlı eserde, Yunus Emre'nin derviş olma yolunda geçirdiği olaylar ve süreçler anlatılmaktadır. Eserde, Yunus'un “Mezarlığı olmayan köy”ü (YE, s. 16) araması; “Ölümsüzlük için ölüm lâzım!..” (YE, s. 26) ifadesi; “İlahi, bir aşk ver bana!” nidası; “Ölüm, Visal-i serî, Aşk, Mürşid...” kavramlarını sürekli söylemesi, eserin tasavvufi izler taşıdığını göstermektedir.

İbrahim Ethem'de “Bizim işimiz Allah'ı zikretmek, anmak” ifadesiyle dervişliğin ne olduğu ifade edilmektedir. Eserde, “Zikri kalbe indirmek lâzım. (...) Kalb temizleniyor. (...) Allah'da fâni olmanın, Hak'da yok olmanın ufku açılıyor. (...)” (İE, s. 13-14) ifadeleriyle tasavvufa giden yol tarif edilmektedir. Aynı zamanda “Bizim aklımız yetmeyebilir, dilimiz dönmeyebilir, bu işe aklı yetenler, dili dönenler de bulunabilir. Sen inan ki, büyük sır, büyük hikmet bizim yolumuzda...” (İE, s. 20) sözleriyle de tasavvuf anlayışı, hikmetli bir yol olarak gösterilmektedir.

Necip Fazıl, tasavvufu derin bir tefekkürün yöntemi ve hikmetli bir yol olarak eserlerine yansıtmıştır. Yazar, Yunus Emre ve *İbrahim Ethem* gibi tasavvuf ehli olan tarihî şahsiyetlerin yaşantılarına eserlerinde yer vermiştir.

7. İnsan-ı Kâmil

İnsân-ı kâmil, Arapçada olgun insan anlamına gelmektedir. Tasavvuf ehli olan kişi, nefsin çeşitli mertebelerinden geçerek olgunluk seviyesine geldikten sonra şeyh, derviş, mürşit gibi adlarla anılır. Bu adları taşıyanların makamına “insan-ı kâmil” makamı denilir. Necip Fazıl, tasavvufta insan-ı kâmil seviyesine gelen Yunus Emre, İbrahim Ethem gibi kişilerin hayatını tiyatrolarına yansıtmıştır.

İnsan-ı kâmil teması, *Sabır Taşı*, *Yunus Emre*, *İbrahim Ethem* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Sabır Taşı'nda “Derviş bağı taş gerek / Gözü dolu baş gerek / Koyundan yavaş gerek” (ST, s. 28) sözleriyle kâmil insan olmanın gerekliliklerini bahsedilmektedir.

Yunus Emre'de, “Gel ey kardeş, Hakkı bulayım dersin / Bir kâmil mürşide varmasan olmaz!” (YE, s. 30) sözleriyle tasavvufta ölümsüzlüğe ulaşmanın yolu, kâmil mürşide ulaşmaktan geçtiği ifade edilmektedir.

İbrahim Ethem'de ise, “Dervişlik, dünya işini bırakmadan, belki onu yalnız gönülden kazıyarak, silerek Allah'a yükselmek gibi geliyor bana... Yanlış mı?..” (İE, s. 15-16) sözleriyle insan-ı kâmil olmanın yolundan bahsedilmektedir.

Necip Fazıl, bazı tiyatro eserlerinde, insan-ı kâmil olma yolunda bir mürşide bağlanma gerekliliğine yer vermiştir.

8. Keramet ve Hikmet

Allah'ın izniyle peygamberler tarafından gerçekleştirilen olağanüstü olaylara mucize; benzeri durumların veliler tarafından gerçekleştirilmesine keramet denir (Cebecioğlu, 2005: 365). Necip Fazıl, tiyatrolarında Anadolu'da yaşamış veli zatların kerametlerini belli olaylara dayandırarak anlatmaktadır.

Keramet ve hikmet teması, *Kanlı Sarık*, *Yunus Emre*, *İbrahim Ethem* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Kanlı Sarık adlı eserde, “Ebülhasan-ı Hırkaani, Allah izin verince her şeyin hakkından gelir. Bu kadarını da onun ruhaniliğine bağla sen!” (KS, s. 100) ifadelerinden Ebulhasan-i Hırkaanî Hazretlerinin keramet göstereceği çıkarılmaktadır. *Yunus Emre*'de, Taptuk Baba'nın “İki elinle tuttuğun tepside kelleni taşıyabilir misin?” sözlerine karşılık Yunus'un “taşırım” sözü Allah'ın dervişe lütfettiği keramet olarak gösterilmektedir.

İbrahim Ethem'de, “Keramet var! O Resûl'ün mucizesine bağlı keramet.” ve “Keramet zorla olmaz. İstemekle gelmez, rüzgâra benzer. Es demekle esmez. Onu estiren estirir. Allah isterse, seni, tahtınla havaya kaldırmak şöyle dursun.” (İE, s. 19-20) ifadelerinden kerametın Allah'ın izni ve lütfuyla olduğuna değinilmektedir.

9. İlahi Aşk

İlahi aşk, dünyevi ve beşeri varlıklardan yola çıkarak, yaratıcıya olan derin bağlılıktır. “Tasavvuf edebiyatında aşk ve kadın, ilahi aşka ulaşma aracı olarak

algılanır. Tasavvuf ehli aşkı Allah'a kavuşmanın yolu olarak görülür" (Karabulut, 2013: 54).

İlahi aşk teması, *Yunus Emre* adlı eserde tespit edilmiştir.

Yunus Emre'de, tasavvufi aşkın izleri yer alır. Tasavvufta aşk, önce bir mürşide bağlanmak ve onun bağlılığı ile nefis terbiyesine yönelmek ve de bu şekilde gerçek aşk olan ölümsüzlüğü yani Allah aşkını bulmakla gerçekleşir. Eserde, "İlahi, bir aşk ver bana / Kande gelem bilmeyeyim / Yavu kılayım ben beni / İsteyu ben bulmayayım" (YE, s. 31) sözlerinden ilahi aşk mücadelesini veren Yunus'un durumu anlatılmaktadır. Eserde, "Aşkın aldı benden beni / Bana seni gerek seni!" (YE, s. 65) ifadeleri de Yunus'un ilah-i aşka karşı bakışı dile getirilmektedir.

Eserde, Yunus'un ermişlik makamına çıkmak için böyle bir aşkın içine girdiği ve yalnız Allah'a yönelme istidadında olduğu görülmektedir. Yani eserde, ermişlik makamı için önce pişmek sonra olgunlaşmak gerektiğinden bahsedilmektedir.

10. Din ve İman

Din ve iman teması, Kısakürek'in *Kanlı Sarık*, *Yunus Emre*, *Mukaddes Emanet*, *Püf Noktası* adlı tiyatro eserlerinde tespit edilmiştir.

Kanlı Sarık'ta İslam dinindeki ayrılıklardan ve mezheplerden bahsedildiği görülmekte, Şii mezhebinin çıkışı ve yayılış süreci anlatılmaktadır.

Yunus Emre'de, "O senin yarım müslümanlığının hali... Ölümü bilmeyen tam müslüman olamaz." (YE, s. 37) ifadesiyle ölümü bilmenin yolu, iman etmekten ya da tam Müslüman olmaktan geçtiği ifade edilmektedir. Eserde, kişinin ancak ölümü gerçek manada bilirse Müslüman olacağını anlatılmaktadır.

Mukaddes Emanet'te, "İslam'da ölçü hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya, hemen ölecekmiş gibi ahirete çalışmaktır." (ME, s. 84) sözleriyle İslam dininin yaşam anlayışı üzerine fikirler beyan edildiği görülmektedir.

Püf Noktası'nda, olayın kahramanı Recep Kafdağlı; siyaseti, iktidarı, parayı ve dünya menfaatlerini bırakıp, hayatın gerçek "püf noktası" olan, hayata geliş gayesini bilme ve ona uygun yaşama olduğunu anlar ve bu şekilde, Recep Kafdağlı'nın dine ve imana yöneldiği görülmektedir.

Necip Fazıl tiyatro eserlerinde, İslamiyet'in üstünlüğünü, mümin nasıl olması gerektiğini, İslam'da ahiret anlayışını anlattığı görülmektedir.

11. Kader

Kader, "İnanılması İslâmî iman esaslarından olmak üzere insanların başına gelecek her türlü işlere dair Allah'ın ezeli hüküm ve takdiri" (Devellioğlu, 1999: 478) olarak tanımlanır. Kader (yazgı), kişinin hayatındaki olayları yaratana bağlaması ya da yaşam boyunca başımıza gelen tüm olayların nedenselliği de denilebilir.

Kader teması, *Bir Adam Yaratmak*, *Abdülhamit Han*, *Püf Noktası* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Bir Adam Yaratmak'ta, "Kadere inanıyor muyum onu siz keşfedin! Fakat hayatın gizli bir şuru olduğuna inanmak istiyorum. Öyle bir şur ki, kendisini yok gösterecek kadar gizleyebilmiştir. (...) Girift olduğu kadar basit." (BAY, s. 57) sözleriyle kaderin karmaşık ve açıklanması zor bir durum olduğundan bahsedildiği görülmektedir.

Abdülhamit Han'da, "Kader, elden geleni yaptıktan sonra yine her şeyi Allah'tan beklemektir." (AH, s. 49) ifadesiyle kaderin ne olduğuyla ilgili fikir beyan edilmektedir.

Püf Noktası'nda, kader konusunda bazı görüşlere yer verilir. Eserde, "Kalbim dur emrini dinlemiyor, nasıl öleyim? Eski bir hikmet sahibinin sözünü dilime pelesenk ettim: «Ya ol! Ya Öl!»... Olamıyorum... Ölemiyorum..." (PN, s. 21) ifadeleriyle olayın başkahramanı Recep'in ölmeyi düşünüp de ölememesi, kadere bağlanan bir durum olarak gösterilmektedir.

Necip Fazıl'ın bazı tiyatro eserlerinde, kader anlayışının yansıdığı görülmektedir. Yazar, kaderi yaratanın iradesi ile kulun iradesi arasında bir anlayış içinde eserlerinde işlemiştir.

12. Sabır ve Tevekkül

Sabır ve tevekkül teması, *Tohum*, *Sabır Taşı*, *Sır*, *Reis Bey*, *Abdülhamit Han*, *İbrahim Ethem* adlı eserlerde tespit edilmiştir.

Necip Fazıl, hayatı boyunca gerek kalemiyle gerek aktif siyasi hayatıyla inandığı değerlerin mücadelesini vermiştir. Fikir ve aksiyon kimliği ile hayatının bir bölümünü hapisanelerde ve sürgünlerde geçirmiştir. Bu da yazarın tevekkül, sabır ve metanet gibi duyguları hayatı boyunca yaşamasına ve eserlerine yansıtmasına neden olmuştur.

Tohum'da, sabır teması, "Belalar içinde kendimizi o kadar dik tutmalıyız ki, ona alışmak, onunla içli dışlı olmak onun gelmesini beklemeliyiz." (T, s. 44) sözleriyle işlenmektedir.

Sabır Taşı'nın ana teması, eserin ismine de adını verdiği 'sabır'dır. Eserde olağanüstü varlıklar ve şahıslar yer almaktadır. Eser, bir kızın sabrının sınanmasına yöneliktir ve bir masalın tiyatro biçiminde yazılmış halidir. Eserde imgeler, olağanüstü varlıklar ve hayali unsurlar yer almaktadır. Eserin ana kahramanı olan Genç Kızın sabrı, yaşadığı olağanüstü olaylar ile sınanır. Eserin girişinde, "Hu, hu! Kırk gün kırk gece bir ölü bekleyeceksin! Sonra da muradına ereceksin! Hu, hu! Sonra da muradına ereceksin!" (ST, s. 19) sözleriyle sabır temasına yer verilmiştir.

Sabır, insanları bazı zaman bir bekleyişin sıkıntına ve stresine; bazen de tahammül sınırlarını zorlayacak bir heyecanın içine sokar. *Sabır Taşı* adlı eserde, Şehzade'yi kırk gün, kırk gece bekleyişinin sonunda muradına ereceği sırada Genç Kız'ın önüne sonradan başına iş açacak olan canını kurtardığı Cariye engeli ortaya çıkar. Eserde, Genç Kız'ın acılara, sıkıntılara rağmen engelleri aşarak bekleyip sabır göstermesi anlatılmaktadır. Eserde, Genç Kız'ın sabırla imtihanını hikâye ederken insanlara, "Elbette her zorluğun ardından bir kolaylık vardır." ayetini hatırlatarak sabırla beklemenin, acı olaylara tahammül etmenin insanı olgunlaştıracağı, sonunda da rahata kavuşturacağı ifade edilmektedir.

Eserde, sabrı sembolize eden varlık, “sabır taşı”dır. Sabır taşı, Genç Kız’ın kaderi ve umutlarını temsil etmektedir. Genç Kız’ın uğradığı haksızlıklara sabır göstermesi için hacca giden Şehzade’den kendisine Hicaz’ın meşhur taşı olan sabır taşını getirmesini istediği görülmektedir. Genç Kız’ın kaderine boyun eğerek ve Allah’a sığınarak sabır ile imtihanına yeni bir boyut kazandığı görülmektedir. Dertlerini sabır taşı ile paylaşan kızın zorluklar karşısında bir sabır imtihanı verdiği anlaşılmaktadır. Eserde “Dayandım bu hale. Senin gibi şişmedim, kabarmadım, çırpınmadım; dondum, kaskatı kesildim ve dayandım bu hâle.” (ST, s. 102) sözlerinden Genç Kız’ın yaşadığı kötü olaylara karşı sabır gösterdiği ve bu durumunu sabır taşına anlattığı görülmektedir.

Yazarın yarım kalmış eseri *Sır*’da bir ideal yolunda gösterilecek sabrın öneminden ve Müslüman kişinin karakterinde var olması gereken özelliklerden bahsedilir. Eserde, kavuşulması zor olan ideallerin gerçekleşmesi için gösterilecek en büyük yolun sabır olduğu belirtilir.

Reis Bey’de, bir zamanlar suçlulara gereken cezayı vermek için sabırsızlanan Reis Bey’in verdiği yanlış kararlar ve yaşadığı olayların onu olgunlaştırarak sabırlı hale getirdiği görülmektedir.

Abdülhamit Han’da, “Sabrımız boyunca, sabır boyunca katlanacağız!” ifadesiyle meşrutiyet yönetiminin saltanat yönetimine karşı itham ve hakarete bulunmasına Sultan Abdülhamit’in büyük sabır gösterdiği anlaşılmaktadır.

İbrahim Ethem’de, “Bu yola düşenlerin encamıdır bu... Sabredeceksin!” sözleriyle mürsitlik makamına erişmek için nefisle mücadele etmek ve bunun için sabırlı olmak gerektiği ifade edilmektedir.

Necip Fazıl; sıkıntılara karşı sabır gösterilmesi gerektiğini, sabrın amaca ulaşmak için bir vesile olduğunu, mutluluğa sabır gösterilerek ulaşıldığını ve sabrın bir imtihan olduğunu eserlerine yansıtmıştır.

Sonuç

Necip Fazıl, genel olarak diğer türlerdeki eserlerinde olduğu gibi tiyatrolarında da dini temalara önemli ölçüde yer verir. İslamiyet’i davası olarak gören Kısakürek, bunu farklı temalarla ele alır. Onun için asıl hakikat Allah’tır. O, sanatını Allah’ı esas alarak kurmaya özen gösterir. Bu bağlamda yer yer tasavvufu ve metafizik algıyı kullanır. Metafiziği, tasavvuf boyutuyla eserlerine aksettirip kendi idealinin ve yaşamının aktarıcısı olur. Şeriat ve tarikatı da içine alan dünya görüşü olarak İslam’a, tarih muhasebesine, komünizm, kapitalizm gibi ideolojilerin eleştirisine, toplumun ahlaki çöküntüsüne, devlet sistemindeki çatlaklara yönelik fikirlerini aktarır. Millî tarih anlayışıyla, tarihi olayları irdeler. Tarihe, yaşadığı döneme ve geleceğe ışık tutmaya çalışır.

Türkiye’de imanlı nesiller yetiştirmek için kendine vazife edinen yazarın eserlerinde dini temalar dikkat çekicidir. Özellikle yazarın Şeyhi Abdülhakim Arvasi’yle tanışması ve ondan etkilenerek tasavvufa yönelmesi, tiyatrolarında dinî ve tasavvufî temaları yoğun kullanmasına neden olur. Tasavvufun içinde bulunan nefis mücadelesi, ölümsüzlük, kader, keramet, insan-ı kâmil gibi olguları tema olarak işler. Bu temaları işlerken Necip Fazıl, dinî birikimini okuyucuya yansıtır.

Necip Fazıl, tiyatro eserlerinde Allah (C.C) ile ilgili temalar önemli yer tutar. O, eserlerinde; Allah'ın kudret, güç, ihsan, azamet gibi vasıflarından sıkça bahseder. Aynı zamanda yazar, insanın ölümü yaklaştığında veya herhangi bir sıkıntıya düştüğünde Allah'ın yardımına sığınması gerektiğini söyler. Necip Fazıl, tasavvuf ehli bir kişi olması nedeniyle eserlerinde, nefsin istek ve arzularını dile getirip onunla mücadele etmenin yollarını dile getirir. Necip Fazıl tiyatro eserlerine en büyük mücadelelerden biri olarak nefis mücadelesini ön plana çıkarır.

Ölüm teması, Necip Fazıl'ın çeşitli dönemlerinde yaşayış ve inanışına göre şekillenir. Necip Fazıl, eserlerinde, ölümü; korku, özlem ve acı gibi duygular ile beraber işler. Aynı zamanda yazar, bazı tiyatro eserlerine ölüm temasını, geçmişte yaşadığı olaylardan yola çıkarak kurgular.

Necip Fazıl eserlerinde geçen kader temasını, kimi zaman ilahi kudretin bir tecellisi olarak kimi zaman da anlaşılması zor ve karmaşık bir durum olarak ele alır. Sabır temasını da sıkıntılara göğüs germe, mutluluğa ve feraha ulaşmanın yolu olarak gösterir.

Sonuç olarak Necip Fazıl'ın genelde diğer türlerdeki yapıtlarında olduğu gibi tiyatro eserlerinde de dini ve tasavvufi bağlamda mana ile maddenin çatışması, mananın maddeye üstünlüğü anlayışı yer almaktadır.

Kaynakça

- Akyüz, Kenan (1986). *Batı Tesirindeki Türk Şiir Antolojisi*, İnkılap Kitabevi Yay., İstanbul.
- Aydın, Erkan (2015). *Necip Fazıl Kısakürek'in Tiyatroları Üzerine Tematik Bir İnceleme*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman.
- Cebecioğlu, Ethem (2005). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Anka Yayınları, İstanbul.
- Cuma, Ahmet (2002). *Rainer Maria Rilke ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde İmgesel Anlatım Biçimleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Deveci, Mutlu (2012). *Varoluş ve Bireyleşme Açısından Ferit Edgü Anlatılarında Yapı ve İzlek*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Devellioğlu, Ferit (1999). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Karabulut, Mustafa (2013). *Cenap Şahabettin'in Şiirinde Tematik İnceleme*. Kesit Yayınları, Ankara.
- Karabulut, Mustafa (2018). "Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde 'Allah' (C.C.) Algısı", *Dergâh, Edebiyat Sanat Kültür Dergisi*, Sayı: 341 Temmuz-2018.
- Karabulut, Mustafa (2019). *Üslûpbilim (Stilistik) ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir İnceleme*, Akçağ Yayınları, Ankara.

- Kâşâni, Abdürrezzak (2005). *Tasavvuf Sözlüğü*, İz Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (1998). *Konuşmalar*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Abdülhamit Han*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Ahşap Konak*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Bir Adam Yaratmak*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *İbrahim Ethem*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Kanlı Sarık*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Künye*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Mukaddes Emanet*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Nam-ı Diğer Parmaksız Salih*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Para*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Püf Noktası*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Reis Bey*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Sabır Taşı*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2006). *Siyah Pelerinli Adam*, (Sır ve Kumandan'la beraber), Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (2009). *O ve Ben*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Kısakürek, Necip Fazıl (1995). *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- Okay, M. Orhan (2003). *Necip Fazıl Kısakürek*, Şule Yayınları, İstanbul.
- Okay, M. Orhan (2009). *Necip Fazıl Kısakürek Kendi Sesinin Yankısı*, İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Sağlık, Şaban (2005). "Tiyatro Yazarı Olarak Necip Fazıl", *Hece, Necip Fazıl Kısakürek Özel Sayısı*, S, 97, 342-381.
- Şanlı, Ramazan (2011). *Necip Fazıl Kısakürek'te Din Duygusu ve Tasavvuf*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Türkyılmaz, Ümran (2003). "Albert Camus'un Caligula'sında Yaşam Ölüm Diyalektiği", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43/2.
- Yaşar, Hüseyin (2012). "Sezai Karakoç'un Medeniyet Tasavvurunda Anne", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/4, Fall, 2012.